

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „По какъв начин идентифицираните промишлени екосистеми допринасят за стратегическата автономност на ЕС и за благосъстоянието на неговите граждани?“

(проучвателно становище)

(2022/С 194/06)

Докладчик: **Sandra PARTNIE**

Консултация	Френско председателство на Съвета на Европейския съюз, 21.9.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	13.12.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	19.1.2022 г.
Пленарна сесия №	566
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	244/1/3

1. Заключение и препоръки

1.1. За да останат европейските икономики конкурентоспособни в световен мащаб, предприятията в много сектори трябва да се адаптират спрямо новите световни конкуренти, да преобразуват бизнес моделите си и да подложат на преценка веригите на доставки. От това произтича структурна промяна, която понякога се оказва преломна не само за предприятията, но и за хората и техните условия на труд. ЕИСК поставя акцент върху принципа „никой да не бъде пренебрегнат“ и призовава за диалог с всички заинтересовани участници относно управлението на тази структурна промяна.

1.2. Готовността за търговия, инвестиции и други форми на международно сътрудничество е сила и източник на растеж и благосъстояние за ЕС. ЕИСК подкрепя амбицията на ЕС да поеме по-голяма отговорност за собствената си сигурност, да намали едностранните зависимости в ключови области и да повиши капацитета си за определяне на собствени приоритети и тяхното постигане, като премине към състояние на икономическа конкурентоспособност и повишена устойчивост.

1.3. Необходимо е, без да се прилагат протекционистични мерки, да се действа на европейско равнище посредством регулации и определяне на стандарти, така че да се намали рискът от стратегически или структурни дефицити, да се постигне многообразие, да се защити интелектуалната собственост и да се гарантира лоялна, основана на правила конкуренция между държавите членки и с други глобални партньори. В своите съюзи в транснационален и световен мащаб ЕС трябва да може да установява дали има нарушения на правата на човека, на основните свободи, на здравето и безопасността на хората и на опазването на околната среда по целите вериги за създаване на стойност и доставки.

1.4. ЕИСК препоръчва ЕС да увеличи своите разходи за научноизследователска и развойна дейност и иновации и други свързани с тях инструменти за финансиране, като например Инструмента за междурегионални инвестиции в иновации⁽¹⁾, с цел да укрепи производствената си база, така че най-малкото да се изравни с други региони по света и да се благоприятстват силно необходимите нововъведения.

1.5. Освен това ЕИСК препоръчва програмата за умения да бъде адаптирана към бъдещите нужди на пазара на труда. Подходът за работа чрез промишлени екосистеми следва да доведе и до повишаване на благосъстоянието на гражданите на ЕС по отношение на качествените работни места, възнаграждението и възможностите за учене през целия живот. В този контекст ЕИСК категорично заявява подкрепата си за Пакта на ЕС за уменията, който е от решаващо значение за осигуряването на дългосрочни перспективи за заетост на европейските граждани.

1.6. ЕИСК счита, че е важно да се постигне реално сближаване на икономиките в ЕС във възходяща посока, особено по отношение на производителността, социалните стандарти, здравословните и безопасни условия на труд и екологосъобразното производство. Конкурентоспособността на единния европейски пазар до голяма степен зависи от развитието и използването на пълния потенциал на всички национални икономики, които все още са на много различни равнища и поради тази причина се нуждаят от различни целенасочени политики. С това се цели да бъдат премахнати икономическите различия между държавите членки. Изключително важни в това отношение са инвестициите в научноизследователска и развойна дейност и в нови технологии.

⁽¹⁾ https://eisma.ec.europa.eu/programmes/interregional-innovation-investments-i3-instrument_en

1.7. С цел да се изгради балансирана представа за благосъстоянието, ЕИСК изразява съгласие с оценката на ОИСП, че са необходими информационни табла с подробни статистически данни по важните за хората въпроси. Те следва да обхващат широк спектър от показатели, например доходите, здравето, социалните връзки и безопасността на хората, както и околната среда. За да разберем дали животът се подобрява, но и за кого се подобрява, е нужно да погледнем отвъд средните стойности за страните. Освен това трябва да измерваме не само благосъстоянието днес, но и ресурсите, които ще спомогнат за поддържането му в бъдеще. И накрая, въпреки резултатите от икономическия анализ структурните промени могат да бъдат възприети от хората като заплаха. Високите изборни резултати на популистки партии в целия ЕС и гласуването за Брексит могат да се обяснят с това, че гласоподавателите се чувстват лишени от избирателни права в контекста на глобализацията и усещат, че губят контрол над своите житейски решения. Този проблем не може да се облекчи със статистически способности. Необходимо е създателите на политики да включат много по-активно организациите на социалните партньори и на гражданското общество в работата по преодоляване на недоволството и опасенията от социални затруднения и по формулирането на решения и прилагането им по места. ЕИСК подкрепя по-отворено и ориентирано към участието устойчиво корпоративно управление, включително информиране, консултиране и участие на работниците на равнището на предприятията.

2. Контекст на становището, включително съответното законодателно предложение

2.1. ЕИСК припомня заключенията на Европейския съвет от 1—2 октомври 2020 г., в които понятието „стратегическа автономност“ се утвърждава като ключова особеност на вътрешния пазар, промишлената политика и цифровия сектор. Освен това ЕИСК изтъква заключенията на Съвета по конкурентоспособност от 13 ноември 2020 г., в които се посочва, че стратегическата автономност включва идентифициране и намаляване на стратегическите зависимости и повишаване на устойчивостта в най-чувствителните промишлени екосистеми, както и в конкретни области като здравеопазването, отбраната, космическото пространство, цифровите технологии, енергетиката, мобилността и суровините от изключителна важност.

2.2. Целите на отворената стратегическа автономност са стабилност, разпространение на европейските стандарти и популяризиране на ценностите на ЕС. Тези цели намериха отражение в няколко неотдавнашни инициативи, например съобщението относно изграждането на цифровото бъдеще на Европа от февруари 2020 г.; съобщението относно преките чуждестранни инвестиции (Регламент за скрининг на ПЧИ), прието през март 2020 г.; механизма на ЕС за скрининг на чуждестранните стратегически инвестиции, приет през 2019 г. и изцяло оперативен от октомври 2020 г.; стратегията за данните от ноември 2020 г.; прегледа на търговската политика „Отворена стратегическа автономност“ от февруари 2021 г. и текущата работа по инструмент за борба с принудителните действия. Освен това предложението за регламент относно механизма за корекция на въглеродните емисии на границите от юли 2021 г. е пример за нарастващата осведоменост по въпросите на околната среда в ЕС.

2.3. Лисабонската стратегия от 2000 г. имаше за цел ЕС да се превърне в икономика и общество, основани на знанието. Тя установи количествени показатели и утвърди необходимостта от подкрепа за хората в процесите на учене през целия живот. Пактът за умения е от съществено значение за образованието, експертния опит и придобиването на ноу-хау, с оглед на факта, че в рамките на двойния цифров и екологичен преход някои промишлени сектори са изправени пред големи трансформации. Освен това, както е посочено в Подробния план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията, основните заинтересовани страни, като предприятията, профсъюзите, научноизследователските институции, институциите за образование или обучение и публичните органи, играят незаменима роля за посрещането на нуждите от секторни умения. ЕИСК приветства работата на Европейската комисия и секторните партньори, като съветите за секторни умения и европейските алианси за секторни умения, за преодоляване на несъответствията между търсените от промишлеността умения и предлаганото образование⁽²⁾.

2.4. ЕИСК посочва и работата на Комисията в областта на устойчивостта на суровините от изключителна важност⁽³⁾, която има за цел да начертае пътя към по-голяма устойчивост и сигурност, и свързаното с нея становище на ЕИСК⁽⁴⁾, както и оценките на ЕИСК относно различни промишлени екосистеми и сектори⁽⁵⁾.

3. Общи бележки

3.1. В основата на ЕС е залегнал отворен икономически модел, като ЕС извършва 14 % от световния внос и 16 % от световния износ. ЕИСК подкрепя възгледа, че за европейската промишлена политика е от съществено значение да намери начини и средства за намаляване на едностранните зависимости в стратегически области — от технологиите до храните и

⁽²⁾ „Blueprint for Sectoral Cooperation on Skills. Responding to skills mismatches at sectoral level. A key action of the New Skills Agenda for Europe“ („Подробен план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията. Отговор на несъответствията между търсените и предлаганите умения на секторно равнище. Ключова инициатива на Новата европейска програма за умения“).

⁽³⁾ Европейската комисия, „Устойчивост на доставките на суровини от критично значение: начертаване на пътя към по-голяма сигурност и устойчивост“ COM(2020) 474.

⁽⁴⁾ ОВ С 220, 9.6.2021 г., стр. 118.

⁽⁵⁾ Становище на ЕИСК „Стратегията на ЕС за мобилността и промишлените вериги за създаване на стойност в ЕС: подход към автомобилните екосистеми“ (ОВ С 105, 4.3.2022 г., стр. 26); допълнително становище на ЕИСК „Актуализиране на новата промишлена стратегия — Въздействие върху здравната индустриална екосистема“ (ОВ С 105, 4.3.2022 г., стр. 152); становище на ЕИСК „Предвиждане на структурните и секторните промени и реструктуриране на промишлените култури — към нови граници на възстановяване и устойчивост в различните части на Европа“ (в процес на изготвяне); становище на ЕИСК „Изисквания за устойчивост на акумулаторните батерии в ЕС“ (ОВ С 220, 9.6.2021 г., стр. 128); становище на ЕИСК „Производството на стъкло в Европа на кръстопът: подобряване на екологичността и енергийната ефективност в съчетание с повишаване на конкурентоспособността и запазване на качествените работни места“ (ОВ С 105, 4.3.2022 г., стр. 18).

здравеопазването. Една промишлена политика със здрава промишлена производствена база следва да е в състояние да противостои на потенциални отрицателни последици от сътресения. Сигурността на доставките може да бъде постигната и чрез партньорства с държави със сходни възгледи. Съветът по търговия и технологии ЕС — САЩ например има за цел да създава такива партньорства. ЕИСК също така подкрепя усилията на ЕС да се защити от асиметрии в областта на търговията посредством въвеждането на инструменти за търговска защита и тяхното подобряване, като механизма на ЕС за скрининг на чуждестранните инвестиции ⁽⁶⁾, инструмента на ЕС за международните обществени поръчки ⁽⁷⁾ и регламента за справяне с нарушенията, причинени от чуждестранни субсидии на единния пазар, предложен от Европейската комисия през май 2021 г. ⁽⁸⁾.

3.2. Възходящият анализ на стратегическите зависимости, проведен от Комисията, показва, че зависимостите в най-чувствителните екосистеми представляват едва 0,6 % от стойността на стоките, внасяни от държави извън ЕС. С други думи, много вериги за създаване на стойност са демонстрирали забележителна устойчивост по време на пандемията. ЕИСК категорично подкрепя усилията на Комисията да картографира стратегическите зависимости и капацитет. Анализът също така показва, че от 5 200 продукта, внасяни в ЕС, 1 37 са от чувствителни екосистеми, от които ЕС е силно зависим. Това са най-вече продукти от енергоемките отрасли (например суровини) и от здравните екосистеми (например активни фармацевтични съставки), както и продукти от значение за подпомагане на екологичния и цифровия преход. 52 % от тези обуславящи зависимост вносни продукти са с произход Китай. Възможно е 34 продукта да се окажат по-уязвими, тъй като потенциалът им за по-нататъшна диверсификация и заместване с производство в ЕС вероятно е малък. За да се подобри конкурентоспособността на европейската промишленост, са необходими стабилни политики в областта на устойчивата енергия и цифровите технологии. ЕИСК би искал да подчертае, че европейските участници са сред световните лидери в областта на цифровото здравеопазване и енергията от възобновяеми източници.

3.3. Отворената стратегическа автономност се характеризира с наличието на производствен капацитет в ориентираните към бъдещето сектори, особено за стоки с висока стойност, в рамките на единния европейски пазар. Изключително важно е в тези сектори ЕС да поддържа своя потенциал по отношение на технологиите и иновациите. Например според оценката на Комисията дялът на Европа на световния пазар в областта на роботиката е 33 %, на вградените системи — 30 %, на автомобилните полупроводници — 55 %, на полупроводниковото оборудване — 20 %, и на фотонните компоненти — 20 % ⁽⁹⁾. Стратегическата автономност включва инструменти за търговска защита в контекста на нарастваща международна конкуренция и незаконна конкуренция. Поради тази причина промишлената политика на ЕС е тясно свързана със силна търговска политика и политика в областта на конкуренцията.

3.4. ЕИСК подчертава, че повишаването на отворената стратегическа автономност включва укрепване на устойчивостта на единния пазар, инвестиране в собствената компетентност, технологичен капацитет и ресурси на ЕС за научноизследователска и развойна дейност, диверсифициране на веригите на производство и доставки, гарантиране на цифровия суверенитет, осигуряване на стратегически резерв, насърчаване и привличане на инвестиции и производство в Европа чрез подобряване на условията, в които предприятията извършват дейност, проучване на алтернативни решения и модели на кръговата икономика, насърчаване на широко промишлено сътрудничество във всички държави членки, както и стремеж към водещи позиции в областта на технологиите, както беше заявено от Съвета по конкурентоспособност през ноември 2020 г.

3.5. Единният пазар е най-големият актив на Европа и Комисията следва и напред да съсредоточава усилията си за повишаване на неговата устойчивост чрез въвеждане и прилагане на правила и премахване на пречките за постигане на целта за иновативна, просперираща и ориентирана към бъдещето европейска икономика. Силният вътрешен пазар е предпоставка за създаване на европейски предприятия, за тяхното развитие, просперитет и недопускане на бъдещи сътресения. За това например би помогнал инструментът в подкрепа на единния пазар в извънредни ситуации.

3.6. В становището си „Не може да има Зелен пакт без социален пакт“ ЕИСК подчертава значението на силния, ориентиран към бъдещето социален диалог и устойчивото корпоративно управление, ориентирано към участието. ЕИСК подкрепя и информирането и консултирането на работниците и насърчава тяхното участие на равнището на предприятията с цел стимулиране на иновациите на работното място ⁽¹⁰⁾. В своята Резолюция *относно устойчивото корпоративно управление* от декември 2020 г. Европейският парламент приветства ангажимента на Комисията за преразглеждане на Директивата за

⁽⁶⁾ Механизмът на ЕС за скрининг на чуждестранните инвестиции започва да функционира пълноценно, 9 октомври 2020 г.

⁽⁷⁾ Службата на ЕП за парламентарни изследвания, „EU international procurement instrument“ („Инструмент на ЕС за международните обществени поръчки“), октомври 2021 г.

⁽⁸⁾ Европейската комисия, „Комисията предлага нов регламент за справяне с нарушенията, причинени от чуждестранни субсидии на единния пазар“, 5 май 2021 г.

⁽⁹⁾ Европейската комисия, „Инвестиране в интелигентна, иновационна и устойчива промишленост. Обновена стратегия на ЕС за индустриалната политика“ (COM(2017) 479 final).

⁽¹⁰⁾ ОВ С 341, 24.8.2021 г., стр. 23.

оповестяването на нефинансова информация и за разработване на стандарти за оповестяване на нефинансова информация⁽¹¹⁾. Придържането към принципите на устойчивото корпоративно управление е важен начин за насърчване на европейските ценности извън Европа и предоставя конкурентно предимство на европейските предприятия.

3.7. Социално-икономическото положение в държавите членки и регионите в ЕС все още е много различно, затова е важно да се гарантира, че се разработват целенасочени регионални възможности за преход в контекста на конкретен процес на управление на различните екосистеми, включително да се оказва подкрепа за достъп до нови пазари, особено за МСП, и за устойчиви вериги за създаване на стойност. ЕИСК подкрепя управленски подходи като регионални комитети и центрове за трансформация, които в тясно сътрудничество с местните и регионалните икономически участници определят конкретни местни и регионални решения за предстоящите икономически промени.

3.8. Що се отнася до подобряването на промишленото сътрудничество между държавите — членки на ЕС, ЕИСК оценява извършената от Комисията аналитична работа по определянето на 14 „промишлени екосистеми“ и тяхното представяне. В анализа са отразени подобни инициативи в САЩ и в Китай. Промишлените екосистеми се делят на две категории — екосистеми, определени като мрежа от клъстери в дадена област на дейност, и регионални екосистеми, съсредоточени върху взаимодействието между участниците в икономическите процеси в определен регион. Заедно те предоставят интерактивна платформа за оптимизиране на сътрудничеството между органите и заинтересованите страни, както и за улесняване на комуникацията между участниците. ЕИСК смята, че възможността да споделят определена необходимост с цяла екосистема, способна да им отговори, представлява реална добавена стойност за предприятията. Колкото по-дълбоко свързана е екосистемата, толкова по-полезна ще бъде тя за всички участници и толкова по-голяма ще бъде нейната добавена стойност.

3.9. ЕС и неговите държави членки се съсредоточават върху публични програми в областта на високите научни постижения на равнището на ЕС. Освен това бюджетите за научни изследвания и иновации преминават от националното равнище към равнището на ЕС, но макар и по-големи от всякога, те все още отстъпват пред бюджета на стратегически конкурент като Китай. Посредством четвърти кръг „революционни програми“ ЕС цели да си възвърне водещите позиции в световен мащаб в сферата на научните изследвания и иновациите. Сред тях са инициативата „Модел в областта на изкуствения интелект за големи предприятия“ (LEAM), общите пространства на данни за промишлеността и нововъзникващите зелени технологии. Следва да се увеличат и научноизследователската и развойната дейност и иновациите в областта на създаването на синтетични заместители на суровини от изключителна важност.

3.10. Докато през 2019 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност в Европейския съюз като процент от БВП възлизаха на 2 %, в Китай те бяха 2 % от БВП, а в САЩ — 3 % от БВП. ЕИСК препоръчва ЕС да увеличи своите разходи за научноизследователска и развойна дейност, за да укрепи производствената си база. Освен това ЕИСК изразява съжаление, че екосистемите за иновации в ЕС с изключение на основните публични инвестиции в научни изследвания и иновации и на силните частни конгломерати в секторите на смекчаването на последиците от изменението на климата и здравеопазването, не са достатъчно проспериращи⁽¹²⁾. Въпреки че предприятията имат отличен стимул за нововъведения с оглед на ефективната конкуренция в ЕС, те следва да получат още по-солидна подкрепа, като пълноценно използват други инструменти на равнището на ЕС за финансиране в областта на научните изследвания и иновациите, така че ЕС най-малкото да се изравни с други региони по света и да се благоприятстват силно необходимите нововъведения. Понастоящем инвестициите на ЕС имат за цел най-вече да подкрепят вътрешните интереси на Съюза, т.е. националните интереси на държавите членки, пред това да се търсят европейски подходи и решения, като по този начин се създават по-добри и по-задълбочени връзки между икономическите субекти и се извличат ползите от тях.

3.11. ЕИСК категорично подкрепя призивите за укрепване на екосистемите и веригите за създаване на стойност и взаимодействието помежду им и счита, че за да се подобри благосъстоянието на европейците, те трябва да бъдат свързани с двойния екологичен и цифров преход. Добавената стойност на възможностите за преход се изразява в предлагане на смислена последователност на политиките и в осигуряване на предвидимост, която е важна за предприятията и благосъстоянието на гражданите, например по отношение на развитието на умения. В този контекст искаме да поставим акцент върху ориентираните към заинтересованите страни икономически модели, в които водеща роля играят смекчаването на изменението на климата и разрушаването на околната среда, и да призовем държавите членки и Комисията по-активно да използват тези модели при формулирането на политики и в оценките на въздействието.

3.12. Инвестициите в по-издръжливи и устойчиви вериги за създаване на стойност, които предоставят достъп до жизненоважни услуги и стоки, трябва да доведат до резултати по отношение на икономическия растеж и благосъстоянието. Следва да се изготвят секторни планове за действие, които да бъдат свързани с инициативите на утвърдените основни икономически участници и да укрепват съществуващите икономически групи в Европа, включително МСП. Те следва да включват институционална подкрепа, така че на тези участници и групи да се предостави възможността да упражняват по-добър контрол върху веригите за създаване на стойност и върху предвиждането на кризи посредством стрес тестове или оценки на риска, така че да се избегнат дефицити.

⁽¹¹⁾ Резолюция на Европейския парламент от 17 декември 2020 г. относно устойчивото корпоративно управление (2020/2137(INI)).

⁽¹²⁾ JRC Science for Policy Report, Shaping & Securitying the EU's open strategic autonomy to 2040 and beyond (Доклад на Съвместния изследователски център „Наука в подкрепа на политиката“: „Осигуряване на отворена стратегическа автономност на ЕС до 2040 г. и след това“); 2021 г.

3.13. От ключово значение ще бъде определянето на правилните стратегически вериги за създаване на стойност, вериги на доставки и клъстери. Комисията ясно посочи кои приоритетни области с реална добавена стойност за ЕС следва да се развият, като насърчи ВПОИ и създаването на промишлени съюзи в следните области: акумулаторни батерии за електрически превозни средства, високопроизводителни изчислителни технологии, микроелектроника, свързани, чисти и автономни превозни средства, интелигентно здравеопазване, нисковъглеродна промишленост, водородни технологии и системи, промишления „интернет на нещата“ и киберсигурност. Наред със защитата на европейските интереси по отношение на разработените в Европа стандарти и защитата на европейската интелектуална собственост, това служи за солидна основа на набор от съгласувани промишлени и икономически политики.

3.14. Освен цел сама по себе си, това е и цел, насочена към запазване и поддържане на благосъстоянието на европейците чрез осигуряване на качествени работни места в ориентирани към бъдещето сектори, като същевременно се работи за двойния преход. За нейното постигане е необходимо да се използват правилните показатели. ЕИСК счита, че „благосъстоянието“ се е развило като измеримо статистическо понятие, превърнало се в компас, който да направлява създателите на политики в техните решения.

3.15. ЕИСК изразява съгласие с определението на ОИСП за „икономика на благосъстоянието“ като икономика, която:

- 1) разширява възможностите на хората за социална мобилност във възходяща посока и за подобряване на онези измерения на техния живот, които са най-важни за тях;
- 2) гарантира, че тези възможности се превръщат в резултати по отношение на благоденствието за всички слоеве от населението, включително тези в долната част на разпределението на богатата;
- 3) намалява неравенствата; и
- 4) насърчава екологична и социална устойчивост.

Брюксел, 19 януари 2022 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG
